

ПІДХОДИ ДО ОБГРУНТУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ІДЕЇ

Златьєв А.С. група 21 ПТ

Грицаєнко М.І., к.е.н., ст. викладач

Постановка проблеми. Посилення конкуренції у різних сферах економічної діяльності, прискорення політичних та соціальних змін обумовлює необхідність забезпечення підприємницьким структурам стійких ринкових позицій. В умовах нестабільності зовнішнього середовища підприємцям необхідно більше уваги приділяти проблемам забезпечення власних конкурентних переваг на ринку і виходу з ймовірних кризових ситуацій. Саме тому будь яка підприємницька ідея повинна ретельно обґрунтовуватися ще на стадії розробки.

Проблематика обґрунтування підприємницької ідеї досить широко висвітлена зарубіжними дослідниками, в тому числі К. Барроу, Д. Бористайном, Р. Брауном, П. Пруеттом, Б. Фордом та іншими, а також вітчизняними науковцями, в тому числі Г.І. Грицаєнко, О.Г. Дерев'янку, М.П. Мальською, С.Ф. Покропивним, С.М. Соболю, Г.М. Тарасюком, Г.О. Швиданенко та іншими. В той же час деякі питання обґрунтування доцільності та економічної ефективності реалізації підприємницьких ідей залишаються недопрацьованими, що обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Метою статті є розкриття особливостей у підходах до обґрунтування доцільності та економічної ефективності підприємницької ідеї на рівні аграрного підприємства.

Основні матеріали дослідження. Для обґрунтування доцільності та економічної ефективності купівлі аграрним підприємством комбайну John Deere 9660 було розглянуто стан ринку зернозбиральних комбайнів в Україні.

Показники динаміки та місця оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами та устаткуванням в оптовому товарообороті України наведені на рис. 1.

За період 2013-2018 рр. обсяг оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами та устаткуванням в Україні збільшився в 3,9 рази (або на 33,2 млрд. грн.) і становив 44,8 млрд. грн. Його питома вага в загальноукраїнському обсязі оптової торгівлі коливалась від найнижчої величини 1,1% у 2013 р. до найвищої величини у 2,5% в 2016 та 2017 рр. В 2018 р. цей показник становив 2,0%. Незважаючи на позитивну динаміку оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами та устаткуванням, за той же період 2013-2018 рр. наявність техніки в сільськогосподарських підприємствах явно недостатня (табл. 1).

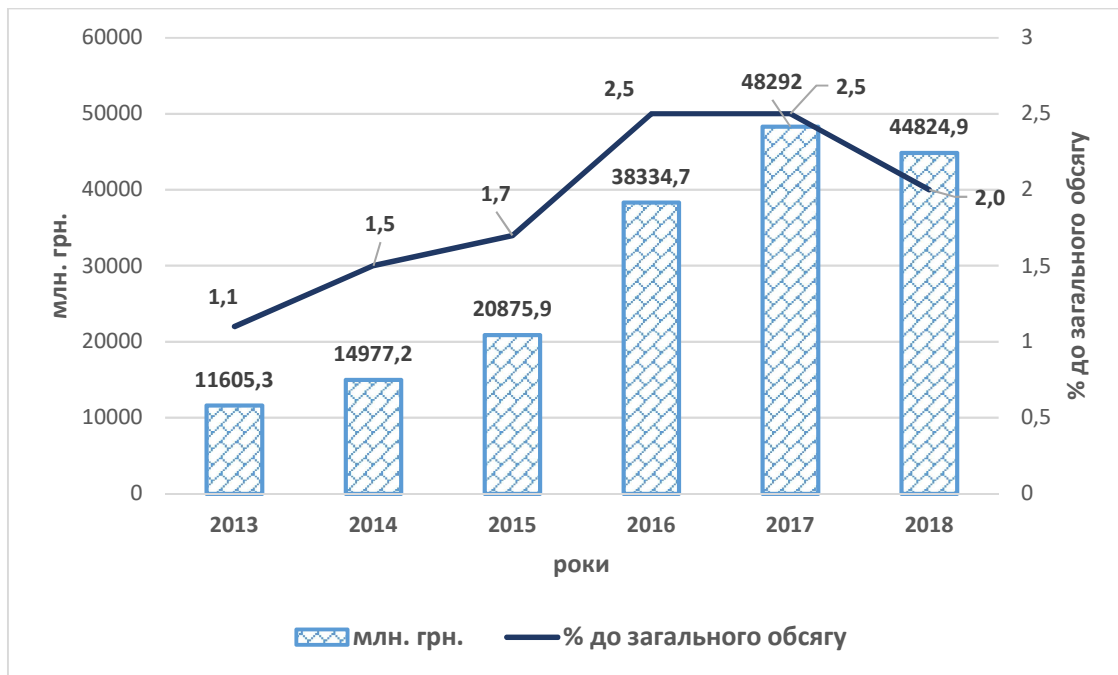

Рис. 1. - Динаміка оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами та устаткуванням в Україні

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

Таблиця 1

Динаміка наявності зернозбиральних комбайнів в сільськогосподарській підприємствах України

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018 у % до 2013
Зернозбиральні комбайни, тис. шт.	32	30,1	27,2	26,7	27,4	26,8	83,8
у розрахунку на 10000 га посівної площі зернових культур, шт.	36	36	39	35	38	38	105,6
Площа посіву зернових культур на 1 зернозбиральний комбайн, га	338	376	372	398	369	377	111,5

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України

Як свідчить аналіз даних табл. 1, кількість зернозбиральних комбайнів в сільськогосподарських підприємствах України з 32 тис. одиниць в 2013 р. скоротилася до 26,8 тис. одиниць в 2018 р., або на 16,2%. В розрахунку на 10 тис. га посівної площі зернових культур (без кукурудзи) в 2018 р. було 38 зернозбиральних комбайнів. Площа посіву зернових культур (без кукурудзи) в розрахунку на 1 зернозбиральний комбайн за 2013-2018 рр. збільшилась на 11,5% і становила 377 га.

В табл. 2 наведені дані про купівлю сільськогосподарськими підприємствами нових комбайнів.

Таблиця 2

Динаміка купівлі сільськогосподарськими підприємствами нових зернозбиральних комбайнів

Роки	Зернозбиральні комбайни		
	шт.	грн. за 1 шт.	всього, млн. грн.
2013	524	1538600,4	806,2
2014	336	2004757,3	673,6
2015	479	3285475	1573,7
2016	902	3972839,8	3583,5
2017	1026	4444122,4	4559,7
2018	576	5074100	2922,7
2018 у % до 2013	109,9	329,8	362,5

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України

Як свідчить аналіз даних табл. 2, в 2018 р. порівняно з 2013 р. сільськогосподарськими підприємствами було куплено на 9,9% більше зернозбиральних комбайнів (576 шт.). При цьому можна відмітити значний ріст цін на сільськогосподарську техніку: в 3,3 рази на зернозбиральні комбайни (до 5,1 млн. грн. за 1 шт.).

Витрати на купівлю зернозбиральних комбайнів за 2013-2018 рр. зросли 3,6 рази – до 2922,7 млн. грн. Безумовно, купівля техніки вітчизняного машинобудування обходилася б дешевше, але її виробництво має негативну тенденцію (рис. 2).

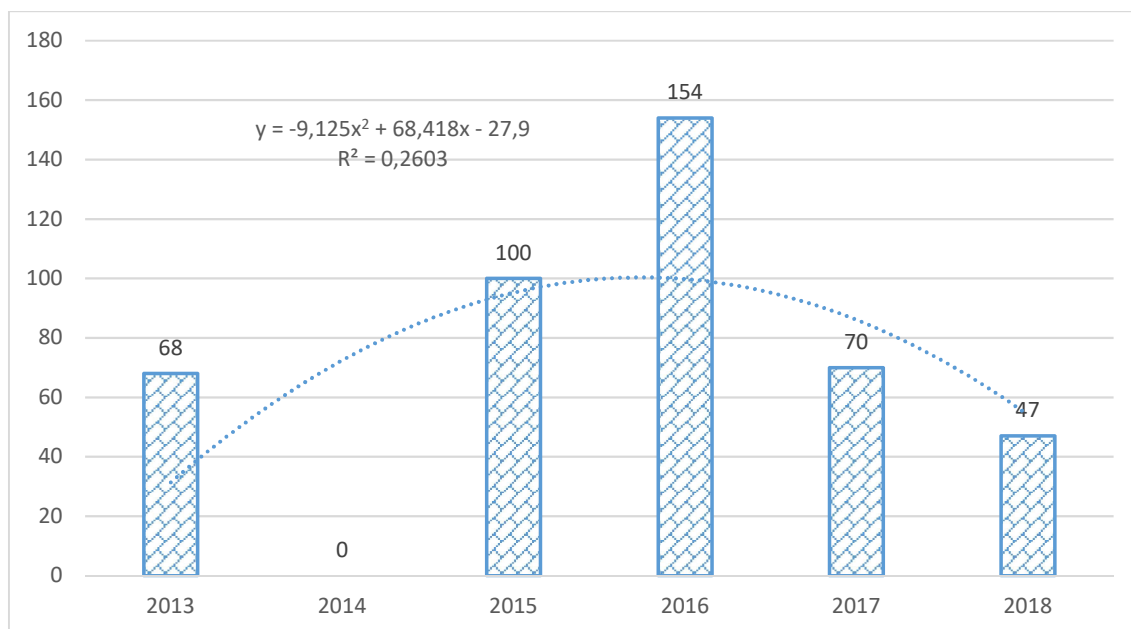

Рис. 2. – Динаміка вітчизняного виробництва зернозбиральних комбайнів, шт.*

* в 2014 р. дані відсутні

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України

Вважаємо, що ринок сільськогосподарської техніки, зробленої в Україні, втрачає власні позиції внаслідок багатьох факторів, в тому числі надійності та продуктивності, а також організації сервісного обслуговування. В той же час динаміка імпорту зернозбиральних комбайнів в Україну має позитивну тенденцію (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка імпорту зернозбиральних комбайнів в Україну

Роки	Зернозбиральні комбайни	
	шт.	загальна вартість, млн. дол. США
2013	1571	183,7
2014	935	95,5
2015	1285	106,6
2016	3139	271,5
2017	3229	309,7
2018	2197	193,6
2018 у % до 2013	139,8	105,4

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України

Як свідчить аналіз, в 2018 р. порівняно з 2013 р. кількість зернозбиральних комбайнів, що були імпортовані, з 1571 шт. в 2013 р. зросла до 2197 шт. в 2018 р., або на 39,8%. При цьому їхня загальна вартість зросла лише на 5,4% і становила 193,6 млн. дол. США.

З метою покращення матеріально-технічного забезпечення аграрному підприємству запропоновано придбати комбайн John Deere 9660 вартістю 100 тис. дол. США (ціна з урахуванням поточного курсу гривні до долара на 14.04.2020 р. становить 2715 тис. грн.). Комбайн планується придбати в кредит на 6 років під 20,9% річних. Відповідно до плану погашення боргу розмір переплати становитиме 1986022,5 грн., тобто купівля в цілому подорожчає на 73,15%.

Доцільність реалізації даного інвестиційного проекту було проаналізовано за показниками чистої теперішньої вартості (NPV), індексу рентабельності (PI), періоду окупності (DBP) за трьома сценаріями. За реалістичною оцінкою чиста теперішня вартість проекту дорівнює 2819,2 тис. грн., що свідчить про високу ефективність проекту. При цьому дисконтований період окупності проекту дорівнює 3,995 – тобто, майже 4 роки. За песимістичним сценарієм чиста теперішня вартість проекту дорівнює 1243,6 тис. грн., що також свідчить про ефективність проекту. Але дисконтований період окупності в даному випадку вище і дорівнює 6,6 років. За оптимістичною оцінкою чиста теперішня вартість проекту дорівнює 3569875,64 грн., дисконтований період окупності 3,3 роки, тобто проект ефективний. Індекс рентабельності для реалістичної оцінки 2,04, для песимістичної оцінки 1,46, для оптимістичної оцінки 2,31.

Тобто, можна зробити висновок про те, що проект є ефективним за всіма сценаріями.

Результати та висновки. Таким чином, можна зробити загальний висновок про те, що підприємницька діяльність здійснюється у відповідності до тієї або іншої технології ведення бізнесу, яка залежить від багатьох факторів, в тому числі від сфери економічної діяльності. Але, не зважаючи на специфіку конкретної сфери діяльності, існують загальні питання, з якими стикаються підприємці. Одним з них є обґрунтування доцільності та ефективності підприємницької ідеї. Вважаємо, що для відповіді на нього необхідно ретельно проаналізувати існуючий ринок відповідної продукції (товарів, робіт, послуг), а також визначити та інтерпретувати показники ефективності інвестицій (чисту теперішню вартість, дисконтований період окупності, індекс рентабельності).

Список літератури

1. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко І.М. Інвестиції в оптову торгівлю сільськогосподарською технікою та устаткуванням. *Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ: збірник тез доповідей IV Всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Херсон, 25 березня 2020 р. Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020. С. 273-276.
2. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко І.М. Розвиток аграрного технічного сервісу та ринку сільськогосподарської техніки України. *Підприємництво в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент: Матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф.* м. Запоріжжя, 12-13 лютого 2020 р. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. Ч.1. С. 105-108
3. Грицаєнко І.М., Грицаєнко Г.І. Оптова торгівля як складова аграрного технічного сервісу. *Технічне забезпечення інноваційних технологій в агропромисловому комплексі: матеріали I Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф.* м. Мелітополь, 01-24 квітня 2020 р. Мелітополь: ТДАТУ, 2020. С. 390-395.
4. Грицаєнко М.І. Довіра як передумова розвитку підприємницької діяльності. *Бізнес Інформ.* 2016. №12. 143-148.
5. Грицаєнко М.І. Місце витрат на маркетингові послуги у трансакційних витратах підприємства. *Маркетинг майбутнього: виклики та реалії* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Київ, 25 жовтня 2017 р. Київ, ДУТ. 2017. С. 61-63.
6. Грицаєнко М.І. Місце соціального капіталу в розвитку саморегулювання підприємницької діяльності. *Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ: збірник тез доповідей IV Всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Херсон, 25 березня 2020 р. Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020. С. 130-132.
7. Грицаєнко М.І. Саморегулювання підприємницької діяльності. *Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності*

- підприємств реального сектору економіки: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 01 лист. 2019 р. Полтава: РВВ ПДАА, 2019. С. 237-238.*
8. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал підприємницької діяльності. *Сучасні наукові дослідження на шляху до євроінтеграції: матеріали Міжнар. наук.-практ. форум, м. Мелітополь, 21-22 червня 2019 р. Мелітополь, ТДАТУ, 2019. С. 168-171.*
 9. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал у механізмі саморегулювання підприємницької діяльності в сільському господарстві. *Економіка АПК: міжнародний науково-виробничий журнал, 2019. № 8. С. 70-78.*
 10. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал у складі ресурсного потенціалу підприємницької діяльності. *Актуальні проблеми розвитку малого та середнього підприємництва: Матеріали регіон. наук.-практ. конф. м. Мелітополь, 12 грудня 2017 р. Мелітополь: ТДАТУ, 2017. С.43-47.*
 11. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал у становленні підприємницької мережі аграрної сфери України. *Економіка АПК. 2017. №5. С. 58-64.*
 12. Грицаєнко М.І. Трансакційні витрати: сутність, класифікація та зв'язок з соціальним капіталом. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2017. №4. С. 249-255.*
 13. Шпикуляк О.Г., Грицаєнко М.І. Аграрне підприємництво: теоретичні формації і економічні практики у творенні соціального капіталу. *Розвиток сільськогосподарської кооперації та інтеграційні процеси в аграрному секторі економіки: монографія. К. : ННЦ «ІАЕ», 2019. С. 196-206.*
 14. Hrytsaienko H., Hrytsaienko I., Bondar A. and Zhuravel D. Mechanism of Investment of Technical Service in Agricultural Households. *Modern Development Paths of Agricultural Production. 2019. pp. 29-40.*
 15. Hrytsaienko M., Hrytsaenko H., Andreeva L. and Boltyanska L. The Role of Social Capital in Development of Agricultural Entrepreneurship. *Modern Development Paths of Agricultural Production. 2019. pp. 427-440.*
 16. Hrytsaienko M., Rogach Y. and Zorya M. Location of Social Capital in the Labor Protection of the Enterprise. *Modern Development Paths of Agricultural Production. 2019. pp. 41-52.*
 17. Zbarsky V.K., Trusova N.V., Sokil O.H., Pochernina N.V. and Hrytsaienko M.I. (2020). Social and Economic Determinants for the Development of Resource Potential of Small Forms of Agrarian Production in Ukraine. *Industrial Engineering & Management Systems. Vol 19, No 1, March 2020, pp.133-142.*